

Vrienden schrijven samen boek 'Café de sportvriend'

“Wij wilden de sportcafés vastleggen voor het nageslacht, want ze verdwijnen razendsnel”

Nog een paar jaar en er zijn in Vlaanderen meer koffiezaakjes dan cafés. Om nog een paar spaanders van het in sneltreinvaart achteruit boerende caféleven te bewaren voor het nageslacht, trokken vrienden Marko Heijl en Bart Diricx drie seizoenen lang op zondag door ons gewest. Tussen Nieuwpoort en Lommel gingen ze de sfeer snuiven in 91 sportcaféetjes van de volkse soort.

TEKST: PATRICK VINCENT -
FOTO'S: BART DIRICX, JORIS HERREGODS

Marko Heijl woont in Hove, Bart Diricx in Zemst. Als de vrienden elkaar willen ontmoeten, spreken ze voor het gemak af in café Friends aan het station van Mechelen. Het was daar dat Bart vertelde dat hij een eindwerk moest maken voor een bijscholingscursus fotografie die hij volgde. Hij was nog op zoek naar een tof onderwerp.

“Waarom maak je niets over de verdwijnende sportcafés”, stelde Marko voor. “Ik zal helpen als je wil.”

“Doen wel!”, zei Bart tien seconden later.

Het eindwerk is ondertussen een tikeltje uit zijn voegen gebarsten en zelfs uitgegroeid tot een schitterend boek, dat op dinsdag 8 oktober in de winkels moet liggen.

“Het idee lag al tien jaar in mijn schuif”, zegt Marko Heijl, een prille vijftiger. “Het ligt exact op het kruispunt van mijn twee grote liefdes: sport en oude volkscafés.”

De sport is een constante in zijn leven. Heijl voetbalde zeven jaar en hockeyde dertig jaar, bij Heracles in Lier. Ondertussen is hij zoals veel van zijn leeftijdsgenoten verknocht aan de koersfiets. Hij is zelfs een van de oprichters van wielierclub De Reetzweters uit – jawel – Reet. “Maar tegenwoordig beleef ik mijn sportpassie grotendeels passief. Ik mis zo weinig mogelijk koersen en al veertig jaar geen thuismatch van Antwerp.”

‘Meer coupekes dan boerekes’

Ook zijn job brengt hem naar de arena's van het land. Als sponsoormanagement bij het Turnhoutse bedrijf Soudal is Heijl niet alleen nauw betrokken bij de wielerploeg van Remco Evenepoel, maar ook bij de Zesdaagse van Gent, voetbalclub Westerlo én de Soudal Open, het internationale toernooi in de Rinkven Golf Club in Schilde.

Dat laatste verklaart misschien de opname van Put 19 in Het Zoute, aan de plaatselijke golfclub, en wellicht het enige café in het boek waar ze meer

Marko Heijl en Bart Diricx.

coupekes dan boerekes schenken. Een volkscafé kun je het bezwaarlijk noemen. En de negentig andere in het boek zijn dat duidelijk wel.

De kroegen die het vriendenduo portretteert in hun boek bevatten bijna allemaal “een brokje Bokrijk”, zoals Marko het uitdrukt. “Ik heb nu eenmaal al lang een voorliefde voor het bruine, het authentieke”, zegt hij. “Ik vind het jammer dat die cafés langzaam verdwijnen. Al 25 jaar organiseer ik voor mijn vrienden wat we ‘de kerstshopping’ noemen. Dat is een kroegentocht in Antwerpen op de laatste vrijdag voor de kerstvakantie. Met een twintigtal be-

ginnen we eraan om stipt 17 uur in het Oud Arsenal. Het ene jaar vertrekken we van daar richting noord, het volgende richting zuid en onderweg doen we alle volkscafés aan, tot we op de dokken of op de ring stuiten.”

Antwerpse cafégangsters weten: het Oud Arsenal in de Maria Pijpelincxstraat is veel, maar geen sportcafé, en tóch staat de kroeg die onlangs zijn honderdste verjaardag vierde, in het boek te pronken. “Ik weet het”, zegt Heijl, een beetje betrapt. “Ik heb gepoterd met het Oud Arsenal, omdat ik een enorme liefde koester voor dat café. Die troefkaart móést erin.”

Verder zijn het allemaal cafés die ‘sport ademen’. “En dan heb ik het voor alle duidelijkheid niet over die verfoeilijke sportsbars die komen overgewaaid uit Amerika, met hun lawaai en tientallen schermen”, zegt de schrijver. “Meestal zijn het authentieke volkscafés met de nodige spiegels, lambriseringen en tegelvloeren die ook fungeren als thuisbasis voor enkele vaste sportverenigingen of fanclubs. Anderen hebben dan weer ‘sporen van sport’.”

Fotogenieke aantrekkingskracht

Hij verwijst in dat laatste geval bijvoorbeeld naar café De Koophandel

“Een goed café vinden, dat is geen exacte wetenschap, maar menswetenschap. De meeste van die cafébazinnen – want het zijn vaak vrouwen – hebben nog nooit van een website gehoord. Ze zijn ver in de 70 of zelfs in de 80”

Marko Heijl
Auteur

tussen de vergane steenbakkerijen aan de Rupel in het Boomse gehucht Noeveren. Dat is een sportcafé op voorwaarde dat je vogelpik, wandelen en meetschieten (waarbij je van een meter of acht een munt zo dicht mogelijk bij een meet gooit) onder de noemer sport catalogeert. Dat de herberg eruitziet alsof Hendrik Conscience er nog met Leopold II aan de toog had kunnen staan, draagt natuurlijk bij aan de fotogenieke aantrekkingskracht ervan.

“Een goed café vinden, dat is geen exacte wetenschap, maar menswetenschap”, zegt Marko Heijl met een quote die hij straks nog aan de Bond zonder Naam kan uitlenen. “Je kunt ze niet online ontdekken. De meeste van die cafébazinnen – want het zijn vaak vrouwen – hebben nog nooit van een website gehoord. Ze zijn ver in de 70 of zelfs in de 80. Ze hebben geen e-mail of soms zelfs geen gsm.”

Hij vertelt over die keer dat ze het Hazekasteel binnenstapten, een cafeetje in Nieuwkerke, een gehucht in het West-Vlaamse Heuvelland vlak bij de Franse grens, waar de lokale sport ‘baanbollen’ heet. “De bazin was 84, maar had zelfs nog nooit de zee gezien. Verder dan Ieper en Poperinge was ze nooit geraakt. Ze was nooit getrouwd, de stamgasten waren haar familie. De meeste cafés zoals het hare leerden we kennen door aan stamgasten in kroegen die we al gevonden hadden te vragen of ze nog tips hadden.”

Negen maanden lang trokken Marko en Bart elke zondag door Vlaanderen, behalve wanneer Antwerp thuis speelde. Ze deden dat volgens het systeem van trial-and-error. “We hadden een lijst van 250 cafés”, vertelt Heijl. “Daar

Foto boven: de
Koophandel in
Noeveren.

Foto rechts: de
Blauwe Hoek in
Duffel.

Foto onder:
’t Voske
in Mol-Sluis.

“Het tempo waarmee de cafés sneuvelen gaat nu enorm snel. Sinds ons boek naar de drukker is gegaan, zijn er al twee cafés die erin staan gesloten”

Marko Heijl
Auteur

hebben we er na selectie uiteindelijk 150 van bezocht; tot een tiental per zondag. In sommige kroegen hebben we alleen even onze kop binnen gestoken. Zodra ons buikgevoel ons vertelde dat het niks voor ons boek zou zijn, bestelden we ook niks om te drinken. Dan vertrokken we meteen naar de volgende statie.”

Regelmatig stond het duo, dat elkaar lang geleden leerde kennen in de reclamewereld, voor een gesloten deur. Het café waarover ze die fantastische tip gekregen hadden, bleek dan een paar weken eerder definitief gesloten te zijn. “Het tempo waarmee de cafés sneuvelen gaat nu enorm snel”, zegt Heijl. “Sinds ons boek naar de drukker is gegaan, zijn er al twee cafés die erin staan gesloten.”

Een van die pas gesloten cafés is d’Oude Hoeve in Kwaremont, een etablissement dat vorig jaar nog maar pas verkopen werd tot het mooiste wielercafé van Vlaanderen door onze collega’s van het *Nieuwsblad*. De schrijver schat dat binnen vijf jaar een kwart van de cafés in het boek niet meer zal bestaan. *Café de sportvriend* wordt zo ook een soort van antiquariaat. “We leggen vast voor het nageslacht wat op het punt staat te verdwijnen.”

Gebrek aan opvolging

Cafés gaan voor de bijl omdat er niemand meer is om achter de toog te staan. “Het heeft vaak met gebrek aan opvolging te maken”, zegt hij. “Al die bazen en bazinnen sterven stilaan uit.” Maar niet alleen de waard is een uit-

stervende soort. Ook de stamgast is bedreigd. Net als bij de krantenlezer stijgt elk jaar de gemiddelde leeftijd van de caféganger. De Hovenaar vertelt: “Een van de cafébazinnen zei me: ‘Ik zie mijn stamgasten een voor een sterven en er komen er geen nieuwe bij.’ De jongere generaties hebben het blijkbaar meer voor coffeeshops en hipsterbars.”

Niet dat hij daar ooit een boek zal maken, over hipsterbars, voegt hij er snel aan toe. “Dat moet iemand anders maar doen. Ik loop er meestal gillend buiten.”

91 cafés staan in het boek, het ene al wat uitgebreider dan het andere. Het mooie voor de nostalgici die dringend aan een kroegentocht toe zijn, maar tegelijkertijd niet al te ver willen fietsen, is dat meer dan 40 procent van die kroegen in de provincie Antwerpen ligt.

38 Antwerpse cafés tellen we. Zo leren we onder andere de Tijn kennen in Turnhout, bij Carine de Kaasboerin, waar wielertoeristen thuis zijn en Heijl en zijn collega’s van Soudal geregeld binnenvallen na het werk. Er zitten algemeen bekende adresjes tussen, zoals den Bostella in Essen-Hoek, den Tilt in Mechelen, de Mombasa in Borgerhout of de Welkom in Noorderwijk. Maar het stadsvolk maakt ook kennis met verborgen parels, zoals ’t Voske in Mol-Sluis, den Blauwen Hoek in Duffel, het Molenhuis in Herentals, den Doortrapper in Brecht of het Sas in Kallo, dat eigenlijk niet in onze provincie ligt, maar wel in de Antwerpse haven en dus tellen we het hier voor het gemak ook mee.

’t Toreke in Bouwel is dan weer speciaal omdat het de enige fanclub herbergt van Cees Bol, een sprinter uit Noord-Holland. En de Waregem aan het Lisp in Lierse is genoemd naar de plek waar Louis Proost in 1957 wereldkampioen werd bij de amateurs. Louis is wijlen en draagt zijn regenboogtrui alleen nog op de foto. Maar zijn weduwe staat nog achter de toog en bedient ook voetbal-supporters.

Provincie Antwerpen

“Dat we veel cafés uit de provincie Antwerpen hebben opgenomen heeft natuurlijk met onze afkomst te maken”, zegt Marko Heijl, die ook lesgeeft in het postgraduaat sportmanagement aan de VUB. “In onze eigen provincie hadden we meer voorkennis. Ook het zuiden van de provincies West- en Oost-Vlaanderen, de regio van de Ronde van Vlaanderen zeg maar, is goed vertegenwoordigd. Aan de andere kant hebben we ons suf gezocht naar een sportcafé in het Gentse dat we tof vonden, maar niet gevonden.”

Wat we vreemd genoeg niet terugvinden in het boek vol sportcafés, zijn sporthal- en voetbalkantines, tegenwoordig in steeds meer dorpen nochtans de enige plek waar je nog een vers getapte pint kunt scoren. Heijl verontschuldigt zich. “Met een zoon die voetbalt en een andere zoon die hockeyt, zit ik elk weekend wel in een paar kantines en ik heb er nog niet al te veel gezellige of bekoorlijke gezien. Meestal zijn ze niet mooi of esthetisch genoeg naar mijn smaak. Maar misschien bestaan ze wel. Dat zal dan voor een volgend boek zijn.”

☛ *Café de sportvriend* van Marko Heijl en Bart Diricx is een uitgave van Lannoo en ligt op 8 oktober in de boekhandels. Meer info is te vinden op www.cafedesportvriend.be